

- 1 -

APPENDIKS 1:

Fyns Amt
Natur- og Vandmiljøafdelingen

15. januar 2002
9-21-1-1999
SHA

Redegørelse for sejlads på Odense Å (eksklusiv kort- og billedmateriale).

Reglerne for sejlads på Odense Å indgår som en del af regulativet for vandløbet. Vandløbsregulativerne for Odense Å og dens tilløb er under revision jf. en bestemmelse i regulativerne, som foreskriver, at regulativerne skal optages til revision senest 10 år efter deres vedtagelse. Det er planen, at offentliggøre regulativudkast for disse vandløb senere. Efter offentliggørelsen vil udkastene blive forelagt Trafik- og Miljøudvalget med henblik på endelig vedtagelse, jf. Trafik- og Miljøudvalgets beslutning af 11. april 1996.

Udvalget har tidligere fastlagt principperne for revision af amtets vandløbsregulativer - en praksis som også følges ved offentliggørelsen af udkast til reviderede vandløbsregulativer for Odense Å vandløbssystem. Udvalgsforelæggelsen berettiges derfor alene af, at bestemmelserne om sejlads på Odense Å er særegne og adskiller sig fra de øvrige regulativbestemmelser. Inden udkastet til revideret vandløbsregulativ for Odense Å kan offentliggøres, henstår derfor at fastlægge et udkast til de fremtidige sejladsbestemmelser for vandløbet.

I. Historik

I 1983 trådte den såkaldte nye vandløbslov i kraft. Det nye i denne lov var principielt, at der nu også skulle tages miljøhensyn ved forvaltningen af vandløbene. Loven blev endeligt udmøntet med vedtagelsen af de nye regulativer for amtsvandløbene i perioden 1987-1992. Vandløbsregulativet for Odense Å blev vedtaget 20. december 1990. Indtil da var sejladsen på Odense Å reguleret af vandløbslovens '4, der som udgangspunkt tillader sejlads med ikke motordrevne både:

' 4. Vandløb, hvor der er flere bredejere, og som ikke er undergivet særskilt ejendomsret, er åbne for almenheden for sejlads med ikke-motordrevne småfartøjer. Retten må ikke udøves til skade eller ulempe for vandløbet eller for andres jagt, fiskeri eller rørskær.

Stk. 2. Den, der lovligt spærrer for sådan sejlads, skal anvise anden adgangsvej over sin ejendom.

Stk. 3. Vandløbsmyndigheden, jf. '' 7, stk. 1 og 2, kan fastsætte begrænsning i sejladsretten og på offentlige vandløb tillade sejlads med andre fartøjer end nævnt i stk. 1.

Stk. 4. Vandløbsmyndigheden kan fastsætte gebyr til vandløbets

vedligeholdelse for sejlads med større eller motordrevne fartøjer på offentlige vandløb.

Åfarten havde jf. lovens '4 stk. 3 en godkendelse til sejlads med passagerbåde samt udlejning af et antal småfartøjer på strækningen fra Ny Vestergade til Erik Bøgghs Sti.

Op gennem 1980'erne steg sejladsen, herunder også kommerciel sejlads, på Odense Å. Årsagen var bla., at der blev indført sejladsrestriktioner på en række vandløb uden for Fyn. Med udgangspunkt i den nye lovs intention om at sikre gode miljømæssige forhold i vandløbene, blev der bla. med udgangspunkt i målsætningen for vandløbet (recipientkvalitetsplanen) fastsat sejladsbestemmelser i det nye regulativ for Odense Å. De naturmæssige værdier, man ønskede at beskytte med sejladsbestemmelserne, var i særdeleshed:

- 1) Gydebanks og opvækstbetingelser for ørred i Odense Å
- 2) En række fuglearter, der er følsomme for forstyrrelser
- 3) Muligheden for at bevare og/eller genvinde den på Fyn uddøende odderbestand.

Regulativet, herunder sejladsbestemmelserne, blev vedtaget i 1990 efter den lovfæstede procedure, der bla. omfattede offentliggørelse og afholdelse af offentlige møder mv.

I 1992 traf Miljøstyrelsen afgørelse i en række klagesager, der stadfæstede sejladsbestemmelserne med 3 ændringer:

S

- 1) Deltagerantallet til FDF/FPF's å-regatta blev ændret fra maksimalt 150 til 200 både.
- 2) Alle - og ikke kun Dalum Lystfiskerforening, som hidtil var begunstiget - fik mulighed for at sejle på strækningen fra Bellinge Bro til Erik Bøgghs Sti. Styrelsen årstidsbegrænsede dog sejladsen til perioden fra 1. juni til 1. oktober.
- 3) Erhvervsmæssig udlejning af fartøjer blev mulig efter forudgående tilladelse.

Miljøstyrelsen lagde i deres afgørelse vægt på at beskytte vandløbet i den periode, hvor fiskene gyder, æggene klækkes og den spæde yngel stadig er knyttet til gydeområderne (okt. - maj).

II. Gældende sejladsbestemmelser

Det er forbudt at sejle på vandløbet med følgende undtagelser:

1. Det er tilladt at sejle, herunder med motor, fra udløbet i Seden Strand og op til Kertemindevejen. Hastigheden må ikke overstige 3 knob.
2. FDF/FPF's åregatta kan efter forudgående meddelelse til Fyns Amt afvikles 1 dag hvert år i august måned på

strækningen fra Ny Vestergade og til Skovsøens nordlige side. Deltagerantallet må ikke overstige 200 både.

3. Odense Åfart, "O.K.L. af 30. september 1978 ApS", fortsætter passagersejladser i henhold til overenskomst underskrevet af teknik- og miljøudvalget den 19. januar 1981. Anpartsselskabet må udleje robåde og 15 vandcykler til sejlads på strækningen fra anløbsbroen ved Ny Vestergade og til Erik Bøgghs Sti.
4. I perioden 1. juni - 1. oktober må der sejles med robåde, kanoer og kajakker på strækningen fra Erik Bøgghs Sti og til Bellinge Bro. Amtet kan i særlige tilfælde og i begrænset omfang meddele tilladelse til sejlads på strækningen uden for denne periode.
5. Dalum Papirfabrik må sejle på vandløbet gennem fabriksarealet som led i tilsyn og vedligeholdelse af tekniske anlæg.
6. Der må sejles med robåde, kanoer og kajakker på strækningen fra Erik Bøgghs Sti og til udløbet i Seden Strand.
7. Brobyværk Handels- og Håndværkerforening må udleje og sejle med 2 vandcykler på strækningen fra Brobyværk Kro og til Brobygårds Allé.
8. Erhvervsmæssig udlejning af fartøjer kan ikke finde sted uden forudgående tilladelse fra amtet. Amtet kan udarbejde nærmere regler for mærkning af fartøjer, maksimalt antal fartøjer og sejladstidspunkter på året og døgnet.

III. Interessenter

Fyns Amt har i år 2000 afholdt to møder om sejladsen på Odense Å. Deltagerkredsen, der blev indbudt til møde, var interesseorganisationer, kommuner og folk med en direkte kommerciel interesse i sejlads på vandløbet. Møderne havde til formål, at klarlægge de forskellige parters ønsker til sejlads på Odense Å, at afdække problemstillinger samt at få konkrete og operationelle forslag til sejladsbestemmelser fra deltagerne. Resultatet fra møderne udgøres af to referater samt et antal skriftlige holdningstilkendegivelser, der inkluderer forslag til nye sejladsbestemmelser.

Essensen, af de holdninger og forslag interessenterne er fremkommet med som oplæg til nye sejladsbestemmelser, er i det følgende kort beskrevet.

Dansk Kano og Kajakforbund

DKF har erfaring for at roklubber fra hele landet tidligere har benyttet Odense Å til tursejlads i vinter- og forårs månederne, hvor vanddybden nedstrøms Hillerslev er stor nok til at sikre sejlads uden risiko for skader på bådene og vandløbets bund.

DKF har i år 2000 udarbejdet retningslinier for, hvornår det ud fra de fysiske forhold generelt er rimeligt at tillade sejlads med kanoer og kajakker på vandløb, søer og fjorde:

DKF ønsker ret til at ro på vandløb, søer fjorde mv., der opfylder disse krav.		
Bredde	2 - 2,5 m	Hvis åen har mindst denne bredde, så kan der roes uden skader på bredderne. Paddel/pagaj når ikke bredderne. Nødvendig bredde afhænger også af, hvor snoet åen er.
Dybde	0,5 m	Der opstår ikke skader på bund. Dybden er normaldybden - enkelte sten kan give lavere dybde.
Længde	Kortbane: 2 km Tur: 5 - 30 km	Passende efter konkret vurdering
Målsætning	B2 og B3	Sejlads bør normalt tillades ved disse målsætninger.
Adgang	Lovlig	Raste- og overnatningspladser ønskes.
Bæredygtighed	Accepterer sejladsforbud efter konkret vurdering.	Det skal være helt særlige forhold, der udløser et sejladsforbud som f.eks. lav vandføring eller sårbare dyrearter.

DKF foreslår følgende sejladsbestemmelser på Odense Å:

Arreskov Sø til Hillerslev Bro: Sejlads tillades ikke.
Hillerslev Bro til Seden Strand: Sejlads tillades med kanoer,
kajakker og robåde.

DKF foreslår endvidere, at der oprettes et passende antal landgangssteder/rastepladser langs åen.

Fyns Kajak Kreds

Den bedste tid for roning på åen for de fynske klubber er vinterhalvåret, da der på dette tidspunkt er mest vand i åen og samtidig bedre forhold for sikker roning, end der vil være ved kysterne. Ved start fra Hillerslev Bro har åen en bredde på ca. 6 meter og en typisk vintervanddybde på ca. 1 meter og er således særdeles velegnet som rovand.

Fyns Kajak Kreds foreslår derfor, at åen opdeles i 3 afsnit, hvor sejladsen er årstidsreguleret og tilladt i følgende perioder:

Hillerslev Bro til Bellinge Bro: 1. okt. - 15. april.
Bellinge Bro til Erik Bøgghs Sti: 20. juni - 15. april.
Erik Bøgghs Sti til Seden Strand: Hele året.

Forslaget gælder for småbåde uden motor. Alle både skal mærkes. Lokale klubbåde har fri sejladsret; andre både skal have gæstekort, der administreres af Fyns Amt. Hvis vanddybden over længere strækninger kommer under 30 cm, kan amtet forbyde sejlads.

Odense Kajakklub

At kunne ro på Odense Å om vinteren har stor betydning for Odense Kajakklub, som er af den opfattelse, at et vandløb som Odense Å godt kan klare ekstensiv tursejlads med kanoer og kajakker. Specielt for kajakker gælder, at der kun sejles, når vanddybden er så stor, at de sarte kajakker ikke rammer bunden.

Klubbens forslag er på linie med forslaget fra Fyns Kajak Kreds. Som et operationelt supplement til den årstidsregulerede styring af sejladsen foreslår Odense Kajakklub, at der placeres 3 simple vandstandsmærker ved hhv. Hillerslev, Bellinge og Erik Bøgghs Sti, hvor af det klart fremgår, om der må sejles ved den dagsaktuelle vandstand.

Forslaget gælder ikke kommerciel sejlads med kanoer og kajakker organiseret i klubber. Odense Kajakklub er i øvrigt indstillet på begrænsninger i form af mærkning af både, licenser og begrænsning af gruppestørrelser. Klubben skønner, at de ved gennemførelse af forslaget vil benytte Odense Å til sejlads med 1-3 kanoer 2-3 gange om ugen foruden et par gruppesejladser om året.

Kerteminde Kano og Kajak

Kerteminde Kano og Kajak, der tidligere har haft tilladelse til udlejning af et begrænset antal kanoer på Odense Å, foreslår de gældende sejladsbestemmelser ændret således, at det som en 2-årig forsøgsordning tillades at sejle fra Hillerslev Bro i

stedet for fra Bellinge Bro. Sejladsen fra Hillerslev Bro skal reguleres ved udstedelse af licenser, der koster 50 kr. per båd per dag, og som udstedes af turistkontoret i Odense. Ved for lille vandstand udstedes ingen licenser.

Endvidere foreslår Kerteminde Kano og Kajak at de nuværende bestemmelser for sejlads nedstrøms Erik Bøghs Sti af praktiske årsager gøres gældende fra Skovalleen i Fruens Bøge.

Alle både uanset tilhørsforhold ligestilles.

Danmarks Idrætsforbund

DIF-Fyn har den holdning, at hvert amt bør rumme mindst et idrætsanlæg inden for hver idrætsgren. I Fyns Amt bør Aidrætsanlægget primært være Fyns største vandløb, der både har størrelse og kreativ værdi til at rumme sejlads med kano, kajak og robåde. Den organiserede sejlads bruger stort set ikke åen i den nu tilladte periode, hvor vandstanden normalt er på sit laveste.

DIF foreslår derfor i første omgang, at sejlads med kano, kajak og robåde tillades hele året fra Hillerslev Bro. Forbundet er dog indstillet på, at der udarbejdes en årstidsreguleret tilladelse til sejlads på visse delstrækninger af åløbet, samt at sejlads kan forbydes, hvis vanddybden kommer under 30 cm.

Både under Dansk Kano og Kajak Forbund og andre småbåde uden motor, der er hjemmehørende ved Odense Å, bør kunne sejle frit, blot bådene kan identificeres.

Friluftsrådet

Friluftsrådet mener grundlæggende, at det bør være muligt at sejle på en langt større del af åen, end det er tilladt i dag. Odense Å udgør en oplagt nærrekreativ mulighed for Odenses borgere og andre interesserede. Det er Friluftsrådets vurdering, at åen og dens brugere kan tåle en udvidelse af sejladsen.

Friluftsrådets forslag til sejladsbestemmelser for robåde, kanoer og kajakker:

Arreskov Sø til Hillerslev Bro: Sejlads tillades ikke.
 Hillerslev Bro til Erik Bøghs Sti: 1. juni - 1. okt.
 Erik Bøghs Sti til Seden Strand: Hele året.

Sejlads må kun finde sted når vanddybden tillader det. Sejlads må kun foregå med registrerede fartøjer ejet af bredejere, friluftorganisationer i Fyns Amt, bådudlejere eller gæstesejlere med gæstekort. Fyns Amt registrerer bådene og administrerer et begrænset antal gæstekort samt licenser til udlejere.

Friluftsrådet vil endvidere opfordre til, at der oprettes et brugerråd, hvor repræsentanter fra forskellige organisationer, også Friluftsrådet, tilbydes en plads. Dette brugerråd skal rådgive amtet med hensyn til gæstekort, licenser til udlejere, ordensreglement og øvrig rekreativ anvendelse af Odense Å.

FDF/FPF

Spejderorganisationen FDF/FPF har i det gældende regulativ tilladelse til en gang om året at afholde åregatta mellem Skovsøen i Fruens Bøge og Ny Vestergade.

FDF ønsker at få tilladelse til at afholde Åregatta på samme strækning af Odense Å, som der tillades kano- og kajaksejlads.

Odense Kommune

Odense Kommune har ikke haft bemærkninger til sejlads med småbåde på Odense Å.

Tommerup Kommune

Teknik- og Miljøudvalget i Tommerup Kommune har besluttet at anbefale, at der åbnes mulighed for ikke kommerciel sejlads på Odense Å i sin helhed. Sejlads skal dog ske på naturens præmisser.

Broby Kommune

Teknik- og Miljøudvalget i Broby Kommune har besluttet at anbefale sejlads på Odense Å i perioden 1. juni til 1. oktober. Anbefalingen går på sejlads med robåde, kanoer og kajakker gennem Broby Kommune.

De Fynske Landboforeninger

De Fynske Landboforeninger har ikke umiddelbart bemærkninger eller forslag til ændringer af gældende formalia.

Danmarks Naturfredningsforening

Foreningen er af den holdning, at der ikke bør åbnes op for mere sejlads på Odense Å, end hvad der allerede er mulighed for. Foreningen fremhæver specielt problemer omkring gydebanks for ørreder samt den ynglende isfugl, der er meget sårbar for forstyrrelser. Dertil kommer hensynet til alle de øvrige fugle- og pattedyrarter, som i dag har et fristed ved åen.

Når/hvis Odense Å bliver restaureret med sving og højere vandstand er DN parat til at diskutere en øget sejlads.

Dansk Ornitologisk Forening

DOF er betænkelig ved at lempe på sejladsbestemmelserne for Odense Å, idet der er store ornitologiske beskyttelsesinteresser ved åen. Det drejer sig især om to vandløbsstrækninger, der vurderes til at være meget sårbare:

1. Strækningen fra Arreskov Sø til Hillseslev Bro ligger tæt på den eneste yngleplads for Havørn på Fyn og
2. Strækningen fra Nr. Broby til Lundegård, hvor tilstødende arealer er udpeget til vådområder.

Danmarks Sportsfiskerforbund

DS er imod udvidet sejlads på Odense Å, fordi mere sejlads vurderes at være skadelig for vandløbets selvreproduktion af ørred. DS finder det således at stride direkte mod intentionerne i Det Fynske Havørredorado at udvide sejladsmulighederne. Endelig mener DS, at en forøget sejlads

vil være til skade for fiskeriet i vandløbet jf. vandløbslovens '4.

Højmeskolen

Skolen har de senere år benyttet en kortere strækning af Odense Å til afholdelse af et årligt regatta, hvor 3 skoleklasser deltager. De hjemmebyggede fartøjer, der administrativt er bedømt som robåde, isættes ved gangbro i st. 20,6 km og sejler 1 km ned til gangbroen ved Elle Mølle. Skolen ønsker at fortsætte med dette årlige mini å-regatta, der finder sted i periode fra 1. juni til 1. oktober.

IV. Sejlbarhed

Helt afgørende for at udvide sejladsmulighederne på Odense Å er vandløbets sejlbarhed. Sejlbarheden er bla. afhængig af bådtype, vanddybde, vandløbsbredde, hindringer som stemmeværker, grødeansamlinger og store sten, samt adgangen til vandløbet. Nogle af forholdene varierer over tid og er derfor vanskelige at tage hensyn til ved fastsættelse af konkrete sejladsbestemmelser.

Bådtype

Ud over strækningen fra Kertemindevejen og ud til Odense Fjord samt Åfartens sejlads på den opstemmede strækning fra Ny Vestergade til Erik Bøghs Sti, er det kun rimeligt at overveje sejlads med robåde, kanoer og kajaker på den øvrige del af Odense Å, fordi vanddybden ikke tillader sejlads med sejl eller motor.

Kanoer og kajaker stiller stort set de samme mindstekrav til vandløbets fysiske dimensioner for at kunne sejle tilfredsstillende. Et rimeligt mindstekrav til vanddybden, jf. flere af ovennævnte interesseorganisationer, er 30 cm vanddybde i 2 til 3 meters bredde på en længere strækning af åen. Robåde kræver et større vandvolumen for at kunne sejle end kanoer og kajaker.

Vanddybder

Vanddybderne i Odense Å varierer både på tværs og på langs i vandløbet samt over tiden som følge af varierende vandføring og grødemængde i vandløbet. Det er derfor meget svært at skabe et entydigt billede af forholdene. Trods dette er der lavet nogle statistiske beregninger af vandstandsforholdene på forskellige tider af året.

Beregningsresultaterne viser, at dybdeforholdene mellem Hillerslev Bro og Bellinge Bro langt fra altid er tilfredsstillende, så man kan sejle komfortabelt med kanoer og kajaker uden at støde på bunden.

Dybdeforholdene er mest kritisk fra Hillerslev Bro og ca. 4 km nedstrøms (st. 48 - 44 km) samt mellem Borreby og lidt nedstrøms for Bellinge Bro (st. 26 - 20 km), hvor der er en række lavvandede stenstryg. På disse strækninger er der typisk kun vanddybde nok til sejlads i vinterhalvåret, hvis et mindstekrav på 30 cm vanddybde skal overholdes. På de øvrige

strækninger er vanddybden typisk større, men også her forekommer lavvandede partier, der i perioder med ringe vandføring vil give problemer for kanoer og kajakker. Generelt er det i månederne juli, august og september at de mindste vanddybder forekommer i Odense Å. I denne periode vil der normalt være længere strækninger opstrøms Bellinge Bro, der ikke er sejlbare pga. for lille vanddybde.

Der er meget få strækninger opstrøms Bellinge Bro, hvor forholdene er velegnede til sejlads med egentlige robåde, bla. fordi robåde er svære at transportere/slæbe forbi hindringer i vandløbet.

Vandløbsbredde

Vandløbet er så godt som hele vejen fra Hillerslev Bro til Bellinge Bro bredt nok til sejlads med kanoer og kajakker. Robåde vil dog især på den øvre del (st. 48 - 38 km) komme i karambolage med brinkerne.

Hindringer

Ud over de omtalte lavvandede partier i vandløbet findes der også andre forhindringer i form af stemmeværker, reguleringsstyrte, grødeopsamlingspladser med flydende grej og grøde samt sjældnere forekommende forhindringer som væltede træer. Fremhæves skal de 3 reguleringsstyrte, der findes på strækningen omkring Nr. Broby. Styrterne kan i de fleste tilfælde kun med rimelighed passeres ved at bære fartøjerne forbi bygværkerne. Store sten og kraftige varierende vanddybder ved anlæggene gør manøvren farlig for urutinerede sejlere.

Vanddybden under de to vejbroer i Nr. Broby er så ringe at fartøjer også her skal bæres forbi broerne ved normal sommervandføring.

På strækningen fra Hillerslev Bro og til Bellinge Bro giver følgende anlæg passageproblemer:

Lokalitet/anlæg	Strækning der ikke kan besejles
Grødeopsamlingsplads nedstrøms Hillerslev Bro	50 m (47.600 - 47.550 m)
Stemmeværk i Brobyværk	130 m (40.280 - 40.150 m)
Reguleringsstyrte ved station 38.100 m	50 m (38.100 - 38.050 m)
Reguleringsstyrte ved station 37.700 m	50 m (37.700 - 37.650 m)
Høj bund i bro for landevej 522 Odense - Jordløse	20 m (36.370 - 36.350 m)
Høj bund i bro for Vester Ågade i Nr. Broby	15 m (36.025 - 36.010 m)

Reguleringsstyrt ved station 35.750 m	50 m (35.800 - 35.750 m)
Grødeopsamlingsplads ved Borreby	50 m (25.850 - 25.800 m)

Foto

Natur- og Vandmiljøafdelingen har den 27. september 2000 besøgt Odense Å fra Brobyværk til Dalum Papirfabrik med henblik på at beskrive åens sejlbarhed. Som resultat af denne besigtigelse ligger en kort beskrivelse samt en fotoserie på 40 billeder, der viser eksempler på lokaliteter, hvoraf nogle er problematiske at besejle. Otte af billederne er vedlagt redegørelsen; resten af materialet ligger på sagen.

Adgangsforhold

Et andet vigtigt forhold at være opmærksom på ved udvidelse af mulighederne for sejlads på Odense Å er sejlernes tilgang til vandløbet med henblik på isætning og optagning af både samt rasteplasser, hvor bådene kan tages på land for en kort stund. Offentligheden må ikke uden særlig aftale med de enkelte lodsejere betrede privat ejendom i forbindelse med sejlads på Odense Å, med mindre der er lovlige adgang til bredden efter naturbeskyttelseslovens bestemmelser, eller der er tale om en anvist adgang uden om en spærring, jf vandløbslovens § 4 stk. 2.

I forbindelse med en evt. udvidelse af sejladsen på Odense Å må det overvejes, om Fyns Amt skal etablere et passende antal offentlige optagnings- og isætningssteder samt evt. en eller to rasteplasser i tilknytning til vandløbet. Uden sådanne faciliteter kan man forvente en reaktion fra lodsejere pga. uønskede erosionsproblemer grundet slitage samt steder med affaldsproblemer, hvor sejlerne ynder at raste.

Kerteminde Kano og Kajak har foreslået at flytte den sejladsmæssige grænse ved Erik Bøgghs Sti til Skovalleen, fordi adgangsforholdene her skønnes bedre. Både ved Erik Bøgghs Sti og ved Skovalleen kan en bil komme til vandløbet. Ofte er området ved Skovalleen dog meget trafikeret i forhold til området ved Erik Bøgghs Sti. Aflæsning af både ved Skovalleen kan derfor godt tænkes at afstedkomme trafikale/sikkerhedsmæssige problemer i forhold til området ved Erik Bøgghs Sti. Det bør derfor overvejes, at bibeholde Erik Bøgghs Sti som et udgangspunkt for sejlads.

Det er Natur- og Vandmiljøafdelingens vurdering at FDF/FPF=s årlige åregatta ikke bør tillades afholdt på en længere strækning af Odense Å, end de gældende sejladsbestemmelser giver mulighed for. Dels er vandløbsstrækningen opstrøms Skovsøen ikke nær så publikumsvenlig som neden for; dels vil evt. passage gennem Papirfabrikkens område nødvendigvis gøre, at de ofte skrøbelige fartøjer bæres 250 meter over et til tider trafikeret erhvervsområde, hvis faciliteter ikke er lavet til sådanne aktiviteter. Endelig er åregattaen en meget forstyrrende aktivitet, som er i modstrid med naturhensyn på strækningen opstrøms Dalum.

V. Målsætninger og forpligtelser

Vandløbsregulativet

Det er et lovfæstet krav til udarbejdelse af vandløbsregulativer, at der skal udfærdiges en redegørelse for regulativets grundlag og konsekvenser. Denne redegørelse skal tage udgangspunkt i vandløbslovens formålsparagraf, nemlig at man skal sikre, at vandløbet kan benyttes til afledning af vand, samt at loven skal forvaltes under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning. Det vil bla. sige planlovens krav til udarbejdelse af en recipientkvalitetsplan, der målsætter kvaliteten og anvendelsen af vandløb, søer og kystvande.

Recipientkvalitetsplanen

Den gældende recipientkvalitetsplan for Fyns Amt målsætter Odense Å som *gyde og/eller opvækstområde for laksefisk (B₁ og B₂)* på strækningen fra Ejby Mølle til sammenløbet med Silke Å, der ligger opstrøms Hillerslev Bro. Nedstrøms Ejby Mølle Renseanlæg er Odense Å målsat som *fiskevand til lyst og/eller erhvervsfiskeri (B₃)*.

I forbindelse med vedtagelsen af et nyt regulativ/nye sejladsbestemmelser, skal amtet således sikre sig, at vandløbsregulativets bestemmelser ikke hindre opfyldelse af recipientkvalitetsplanens målsætninger for Odense Å.

Habitatområder

Odense Å er på strækningen fra Arreskov Sø til Dalumvej i Odense samt fra Kertemindevej til udløbet i Odense Fjord udlagt som EF-habitatområde. Sidstnævnte område udgør desuden en del af et EF-fuglebeskyttelsesområde. Udpegningen af habitatområderne er bla. sket på grundlag af forekomst af Tykskallet Malermusling og Pigsmerling i Odense Å samt naturtypen *Vandløb med vandplanter*. Habitatudpegningen har således til formål at beskytte de to dyrearter samt en række vandplanter i åen.

Skov- og Naturstyrelsen har foreslået en udvidelse af det eksisterende habitatområde fra Dalum Papirfabrik til Åsum Bro. I behandlingen af sejladsbestemmelserne er amtet også forpligtet til at tage hensyn til dette forslag, jf. en afgørelse i EU-domstolen. En evt. regulativændring, som muliggør udvidet sejlads vurderes dog ikke at falde ind under de konkrete bestemmelser, der er angivet i *Bekendtgørelse om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder*. Det er dog et krav, at der foretages en konsekvensvurdering af regulativet også i forhold til de særlige interesser i habitatområderne.

Fredning

Strækningen fra Borreby til udløbet er omfattet af en verserende fredningssag, der er offentligt bekendtgjort af Fredningsnævnet. Der må derfor ikke foretages noget indgreb i området, der strider imod de foreslåede fredningsbestemmelser.

Målsætningen for fredningen omfatter bla.

S at sikre og forbedre en spredningskorridor gennem kommunen for plante- og dyrelivet

S at sikre og forbedre god tilgængelighed via et stinet for byens borgere og turister under hensyntagen til plante- og dyrelivet

S at bevare og udbygge områdets naturtyper ved pleje og genopretning for at skabe et artsrigt plante- og dyreliv.

Fredningsforslaget indeholder imidlertid ikke konkrete bestemmelser om forbud mod sejlads på Odense Å. En bibeholdelse af de nuværende sejladsbestemmelser kræver derfor ikke nogen dispensation fra Fredningsnævnet. En evt. udvidelse af mulighederne for sejlads på den del af Odense Å, der ligger inden for fredningsgrænsen, strækningen fra Borreby til Bellinge, kræver heller ikke en behandling i Fredningsnævnet. Der i mod vil etablering af bygværker, så som isætnings- og optagningssteder være betinget af en dispensation fra de fremsatte fredningsbestemmelser.

Naturgenopretning

Fyns Amt vil, jf. Regionplan 2001-2013, arbejde for at etablere vådområder langs med Odense Å samt at etablere fiskepassage ved alle opstemningsanlæg. Det er planen at gennemføre den såkaldte AOdense Å - år 2000 plan inden år 2006. Denne plan omfatter en genslyngning og hævning af vandstanden i Odense Å i overensstemmelse med tidligere udvalgsbeslutninger.

VI. Den biologiske effekt af sejlads

Livet under vandet

Hensynet til gydebanker for ørred har været tillagt betydelig vægt ved udformningen af de gældende bestemmelser, idet ønsket har været, at sejlads ikke skal føre til slid på/forstyrrelse af gydebankerne. Således er det ved Miljøstyrelsens ankeafgørelse (1992) fastsat, at der ikke må sejles fra Bellinge Bro til Erik Bøghs Sti i vinterhalvåret.

Natur- og Vandmiljøafdelingen ved positivt, at der foregår gydning flere steder i Odense Å, hvor der findes egnede stryg (jf. optælling af gydebanker), men til gengæld er det usikkert, om der overhovedet sker nogen væsentlig produktion af yngel her. Dertil er der formodentlig alt for begrænsede områder med ringe vanddybde, som er et vigtigt miljøkrav for den spæde yngel. Det er således velkendt, at yngelopvækst primært foregår i de mindre vandløb. Det skal dog nævnes, at der findes eksempler på yngelproduktion i større vandløb, fx. Karup Å. Det er således Natur- og Vandmiljøafdelingens opfattelse, at selve Odense Å, der endnu er stærkt præget af vandløbsregulering, i mindre grad end tilløbene til åen er interessant som gyde- og opvækstplads for ørred.

Men selvom hensynet til gydebanker tillægges stor betydning,

vurderer Natur- og Vandmiljøafdelingen, at sejladss kun i begrænset omfang vil have afgørende betydning for smoltproduktionen (et års fisk) i Odense Å. Ørrederne gyder i månederne oktober-januar, hvorefter æggene ligger i gydebankerne frem til maj, hvor ynglen kommer frem. I denne periode er vandføringen og dermed vanddybden normalt stor, og risikoen for slid på gydebankerne derfor lille, bortset fra månederne maj og måske april. Det betyder, at man sandsynligvis godt kan sejle på Odense Å nedstrøms Hillerslev Bro i vinterperioden (oktober/november - marts/april) uden betydelig skade på ørredbestanden. Den negative effekten af sejladss på habitatarterne, Tykskallet Malermusling og Pigsmerling, vurderes ikke at være særlig stor.

Andre biologiske forhold i Odense Å har bl.a. været baggrunden for det helårlige sejladss-forbud opstrøms for Bellinge Bro. Vanddybden kan således om sommeren være så ringe ved strygene, at sejladss let kan føre til et ikke uvæsentligt slid på bunden. Strygene er således levested for en række strømkrævende smådyrarter, der bl.a. er knyttet til de mosbevoksninger, som findes på strygenes sten. Fra bl.a. svenske undersøgelser vides, at omlejring af sten i høj grad hæmmer mossernes vækst og dermed også smådyrfaunaen. Hensynet til strygenes særlige organismer er tillagt stor værdi, dels fordi der er relativt få stryg i det overvejende regulerede vandløb, dels fordi disse organismer netop er dem, som i særlig grad er karakteristiske for et naturligt, ureguleret (og rent) vandløb. De kan således ved deres tilstedeværelse vise, om vandløbet har den politisk ønskede og fastsatte kvalitet. Habitatudpegningen af naturtypen *Vandløb med vandplanter* sigter også på beskyttelse af disse mosser.

Livet over vandet

Der findes stedvist et rigt fugleliv langs Odense Å. Følgende strækninger er specielt vigtige:

S Strækningen fra Arreskov Sø til Hillerslev er ynglested for isfugl.

S Ved Brobyværk samt på strækningen fra Borreby til Ejby Mølle er der overvintrende vandstær på strækninger med hurtigt strømmende vand.

S Strækningen fra Borreby til Dalum er også ynglested for isfugl. Tillige er de omgivende enge og moser ynglested for vadefugle som vibe, dobbeltbekkasin, vandrikse og lille lappedykker.

S Strækningen fra Åsum til udløbet i Odense Fjord rummer antagelig ynglende isfugl. De ferske og salte enge og moser indeholder ynglefugle som rødben, dobbeltbekkasin, vibe, klyde, vandrikse, strandskade og andefugle.

Isfuglen ses desuden langs hele Odense Å uden for yngletiden.

Sejlads i fuglenes yngletid, dvs. i perioden fra omkring 1.

april til 15. juli, har generelt en forstyrrende effekt på fuglelivet.

På strækninger med ynglende isfugl er en sådan sejlads meget uheldig, idet isfuglen er meget følsom overfor menneskelige aktiviteter og er samtidig stærkt knyttet til vandløbet, hvor den både finder sin føde og samtidig har sin rede gravet ind i brinken. Isfuglen er på den danske rødliste angivet som *sjælden*.

Sejlads i yngletiden har også en forstyrrende effekt på fuglearter, der yngler i de tilstødende rørsumpe, enge og moser. Effekten afhænger dog af hvor dybt vandløbet er nedskåret i terrænet, og om der findes bredvegetation, der skjuler de sejlede. Den største forstyrrende effekt fåes, hvor vandløbet forløber gennem afgræssede enge, og hvor de sejlede går i land. Uden for yngletiden vil sejlads ligeledes have en vis forstyrrende effekt på lokaliteter med især isfugl og vandstær.

Odderen har tidligere været tilknyttet Odense Å systemet, men er ikke konstateret med sikkerhed på Fyn siden 1986. Dele af Odense Å er med sine omgivelser stadig potentielle levesteder for arten, som er under spredning i Jylland. Sejlads på potentielle odderlokalteter langs Odense Å har en negativ effekt på muligheden for, at arten atter kan indvandre til vandløbssystemet.

Det skal pointeres, at der givet er andre end de nævnte væsentlige biologiske interesser langs Odense Å, som der p.t. ikke er kendskab til. Ud fra den eksisterende viden om forholdene langs Odense Å må det vurderes, at det vil være skadeligt for især fuglelivet at åbne op for sejlads på de forholdsvis uforstyrrede vandløbsstrækninger. Dette skal også ses i relation til, at en naturgenopretning af Odense Å i endnu højere grad vil gøre vandløbet og dets omgivelser egnet som levested for et rigt dyreliv.

Sejlads på strækningen fra Arreskov Sø til Hillerslev Bro vil specielt være meget uheldig bla. ud fra forekomsten af ynglende isfugl. En åbning for vintersejlads på dele af Odense Å opstrøms Bellinge Bro vil ud fra områdernes nuværende biologiske indhold næppe medføre en væsentlig negativ effekt, bla. ud fra den betragtning, at antallet af brugere er begrænset.

VII. Styringsparametre

Som det fremgår af ovenstående, bør man tage hensyn til naturen og vandløbets sejlbare ved fastlæggelse af sejladsbestemmelserne for Odense Å. Sejladsens biologiske effekt er dels afhængig af, hvor man sejler, dels afhængig af hvornår man sejler, og ikke mindst afhængig af hvor mange der sejler. Sejlbarheden varierer ned gennem vandløbet og er tillige afhængig af vandstanden det pågældende sted. Der er således 4 afgørende elementer, man bør forholde sig til ved

fastlæggelse af sejladsbestemmelser, nemlig: årstid, strækning, vandstand og antallet af sejladsler.

Det er teoretisk muligt at regulere sejladsen ved brug af alle 4 styringsparametre, men i praksis vil der være ulemper forbundet med et kompliceret regelsæt, fordi reglerne bør være lette at forstå, formidle, administrere, håndhæve og kontrollere.

Regler, der bygger på, at vandløbet er inddelt i strækninger, der må besejles i bestemte perioder af året, er lette at administrere, og alle kan let kontrollere om reglerne efterkommes, da det kun er et spørgsmål om at kende sejladsbestemmelserne.

Regulering af sejladsen vha. vandstand kan f.eks. foregå på den måde, at en dertil indrettet vandstandsskala ved åen afgør, om der er vanddybde nok at sejle på. Ulempen herved er, at der bør være flere vandstandsskalaer ned gennem vandløbet, og at vanddybden godt kan variere betydeligt ved disse skalapåle bla. som følge af forskellige grødeforhold. Således kan der opstå uklarhed, om man må sejle den pågældende dag. Administrationen af denne reguleringsform er simpel, men til gengæld er det vanskelig, at kontrollere om reglerne overholdes. Daglige oplysninger om vandstandsforholdene via internettet eller ved personlig henvendelse til amtet kan delvis sikre kontrollen med reglernes overholdelse. Sidstnævnte er dog ressourcekrævende.

Ved at udstede sejladslicenser kan man både styre hvornår og hvor mange både, der har mulighed for at sejle på en bestemt del af vandløbet. Ordningen med licenser er blot administrationstung, og man må ikke opkræve gebyrer til dækning af denne administration jf. afgørelse af 20. december 2000 fra Skov- og Naturstyrelsen. Desuden vil det være urimeligt at pålægge lokale både dagslicenser, hvilket må løses ved at differentiere mellem hjemmehørende både og gæstebåde, som dels kan være private både, institutions ejede både og udlejningsbåde. Dette gør, at den tidsmæssige og den strækningmæssige styring af sejladsen ikke alene kan reguleres ved udstedelse af licenser. Antalsbegrænsning ved brug af sejladslicenser anvendes dog bla. på Susåen og på Gudenåen.

VIII. Sammenfatning

Vandløbsmyndigheden er gennem lovgivningen forpligtet til at vurdere og tage hensyn til miljøeffekten ved fastsættelse af sejladsbestemmelser for Odense Å. Der skal bla. tages hensyn til vandløbets målsætning, samt at åen er udpeget som habitatområde.

Sejlads på Odense Å, specielt uden for de bynære områder, er særlig skadelig for en række fuglearter i deres yngleperiode fra 1. april til 15. juli.

Hvad angår hensynet til fisk og smådyr i vandløbet kan vintersejlads uden større effekt tillades opstrøms Bellinge Bro. Sejlads ved lille vandføring, typisk i perioden maj til oktober, har derimod en skadelig effekt på dyre- og plantelivet på de lavvandede stryg i åen.

Endelig er vanddybden i Odense Å opstrøms Bellinge Bro ikke stor nok til komfortabel sejlads i sommerperioden.

Natur- og Vandmiljøafdelingen har til forskel fra tidligere tillagt hensynet til odderen mindre betydning, fordi arten sandsynligvis ikke længere findes på Fyn. Ligeledes vurderer afdelingen, at sejlads ikke har stor betydning for vandløbets nuværende produktion af ørreder. Det bør dog holdes for øje, at vandløbet potentielt er en odderlokalitet, og at Odense Å med tiden vil få større værdi som gyde- og opvækstområde for ørreder, når de fysiske forhold forbedres.

Naturgenopretning af Odense Å, som beskrevet i AOdense Å - år 2000 planen^o vil indebære etablering af vådområder/enge langs med vandløbet, en øget vandstand (vanddybde) i åen samt et øget dyreliv ved åen. En restaurering vil således skabe bedre fysiske og rekreative betingelser for sejlads, men vil samtidig gøre området mere følsom for sejlads i kraft af et rigere dyreliv og en højere vandstand, der er afgørende for sejlernes synlighed.